

Penglibatan Senoi Praaq dalam Pasukan Keselamatan di Perak, 1948-1974

Involvement of 'Senoi Praaq' in the Security Forces in Perak, 1948-1974

Mohd Shazwan Mokhtar & Isman Husni Hassan Sazali*

Research Centre for History, Politics and International Affairs, Universiti Kebangsaan Malaysia
Selangor, Malaysia

*Corresponding Author : ismanhusni.hs@gmail.com

Abstrak

Artikel ini menggalurkan penglibatan awal Senoi Praaq dan orang asli dalam pasukan keselamatan di Perak ketika era darurat. Sebelum Senoi Praaq diangkat sebagai salah satu batalion dalam Pasukan Gerakan Am, Polis Diraja Malaysia (PDRM), pasukan Senoi Praaq telah berperanan sebagai pasukan keselamatan tidak tetap yang membantu pihak kolonial British membendung ancaman komunis di Perak. Peranan ini diteruskan hingga pasca kemerdekaan Tanah Melayu. Perkembangan penglibatan Senoi Praaq dalam pasukan keselamatan ini dibuktikan melalui sumber Kementerian Dalam Negeri, PDRM dan rekod Senoi Praaq dari Arkib Negara Malaysia. Hasil kajian mendapati, struktur awal pasukan Senoi Praaq telah dibina oleh pihak British melalui latihan yang dilaksanakan oleh 'Special Air Regiment' dari England. Setelah merdeka, pasukan Senoi Praaq diserap dalam perkhidmatan PDRM sebagai pasukan keselamatan tidak tetap. Walaupun berlaku usaha untuk meningkatkan kapasiti pasukan dan taraf sosial orang asli, cabaran pembentukan batalion pada awal tahun 1970-an mengakibatkan kedudukan Senoi Praaq tidak mengalami perubahan besar sejak era pentadbiran British. Artikel ini berhujah, pasukan Senoi Praaq telah memainkan peranan 'key player' diperbatasan bagi memastikan pengaruh komunis dapat dibendung dengan esfien ketika era darurat.

Kata kunci: Sejarah peribumi; Orang asli; Perisikan; Keselamatan; PDRM

Abstract

This article explores the early involvement of Senoi Praaq and aboriginal people in the security forces in Perak during the emergency era. Before Senoi Praaq was appointed as one of the battalions in the General Operation Force, Royal Malaysian Police (RMP), the Senoi Praaq force played a non-permanent role as a security force that helped the British colonial contain the communist threat in Perak. This role continued until after the independence of Malaya. The

development of Senoi Praaq's involvement in the security forces is proved through sources of the Ministry of Home Affairs, RMP and Senoi Praaq's records from the National Archives of Malaysia. The results of the study found that the initial structure of the Senoi Praaq force was built by the British through training carried out by the Special Air Regiment from England. After independence, the Senoi Praaq team was absorbed into the RMP service as a non-permanent security force. Despite efforts to increase the force's capacity and the aboriginal people's social status, the challenge of forming a battalion in the early 1970s resulted in the position of the Senoi Praaq not having undergone major changes since the era of British administration. This article argues that the Senoi Praaq team has played 'key player' at the frontier to ensure that the communist influence can be contained effectively during the era of emergency.

Keywords: *Indigenous history; Aboriginal people; Intelligence; Security; RMP*

PENGENALAN

Pada tahun 1948, British telah mengisytiharkan darurat di seluruh Tanah Melayu dengan alasan pemberontakan Parti Komunis Malaya (PKM). Pengisytiharaan yang dilakukan Sir Edward Gent, Pesuruhjaya Tinggi British di Tanah Melayu adalah merupakan usaha pihak kolonial bagi melindungi pentadbiran dan kepentingan ekonominya.¹ Hal ini demikian kerana beberapa siri serangan PKM di ladang dan estet milik Eropah di Perak dan kemudiannya di negeri-negeri Melayu lain telah mendorong pelibatan British secara langsung bagi menangani ancaman PKM tersebut. Misalnya, campur tangan Edward Gent secara langsung dalam perjumpaan khas pengurus-pengurus ladang di Perak setelah John A. Allison dan I. Christian iaitu pengurus ladang di Sungai Siput yang dibunuh oleh 12 orang anggota PKM.² Bagaimanapun, konteks pengisytiharaan darurat ini juga boleh ditafsirkan sebagai usaha British untuk membendung ancaman gerakan nasionalis tempatan selain komunis yang dianggap menggugat kedudukan pihak kolonial di Tanah Melayu.³

Artikel ini memberi tumpuan berkaitan penglibatan orang asli dari suku Senoi Praaq dalam pasukan keselamatan ketika darurat di Perak. Usaha British membasmi ancaman terhadap kedudukannya sebagai kuasa kolonial turut melibatkan penubuhan pasukan keselamatan pada peringkat akar umbi. Hal ini demikian kerana, British menilai gerakan propaganda oleh pihak komunis berupaya mempengaruhi sikap orang asli untuk menentang pentadbiran kolonial. Selain itu, British turut menggunakan alasan keganasan PKM merampas petempatan orang asli di dalam hutan untuk mendapatkan sokongan penduduk peribumi. Indikator kejayaan British memperoleh sokongan orang asli adalah melalui sokongan mereka yang menawarkan diri untuk membantu pasukan polis membendung kegiatan komunis.⁴ Berdasarkan perkembangan ini, artikel ini membincangkan penglibatan orang asli dalam membasmi kegiatan PKM sehingga membawa kepada penubuhan Senoi Praaq sebagai sebuah pasukan keselamatan di Perak.

Sejarah Senoi Praaq boleh dikatakan masih kurang mendapat perhatian para pengkaji. Walau bagaimanapun, pemberontakan PKM dan kesan kegiatan PKM ketika era darurat telah banyak dibincangkan dalam kajian lepas.⁵ Selain itu, terdapat juga kajian yang membuktikan wujudnya sumbangan orang asli dalam membanteras kegiatan komunis di Tanah Melayu. Misalnya, penulisan Muhammad Sayuti Hassan@Yahya & Rohaida Nordin dan penulisan Iskandar Carey menjelaskan wujudnya usaha British untuk mendapatkan sokongan orang asli untuk membendung pengaruh komunis.⁶ Selain itu, Alun Jones turut membuktikan keupayaan orang asli berjaya membantu British memerangi gerakan komunis di kawalan pedalaman,

khususnya di hutan.⁷ Penelitian terhadap kajian lepas membuktikan wujudnya kebergantungan British terhadap kearifan lokal masyarakat orang asli untuk membendung pengaruh komunis sehingga ke peringkat akar umbi. Perspektif ini memberi sumbangan terhadap sudut pandang lain terhadap sikap pihak kolonial yang menggunakan perintah darurat untuk melindungi kedudukan British. Selain itu, kajian terhadap penglibatan orang asli dalam pasukan keselamatan pasca merdeka juga mengiktiraf kepentingan mereka walaupun bukan sebagai pasukan keselamatan tetap, tetapi berupaya membantu pasukan Polis Hutan. Sungguhpun begitu, dalam kajian awal kurang memberi penumpuan terhadap pasukan Senoi Praaq yang masih wujud sehingga hari ini. Justeru, kajian ini menggalurkan penglibatan Senoi Praaq dalam pasukan keselamatan sehinggalah pasukan ini diangkat sebagai pasukan keselamatan tetap dalam PDRM. Kepentingan kajian ini adalah untuk mengiktiraf peranan pasukan Senoi Praaq yang berupaya mendapatkan sokongan daripada suku orang asli lain untuk berkhidmat dalam pasukan keselamatan di Perak.

PERSAINGAN PENGARUH PKM DENGAN BRITISH

Pelaksanaan dasar keselamatan ketika darurat mengakibatkan anggota PKM berundur ke dalam hutan.⁸ Situasi ini mewujudkan medan perang saraf antara pihak kolonial dengan PKM di hutan. Justeru, British dan PKM saling bersaing untuk mewujudkan hubungan baik dengan orang asli.⁹ Pihak PKM perlu bergantung dengan orang asli bagi mengukuhkan pertahanannya di dalam hutan, manakala pihak British berhasrat untuk menggunakan orang asli untuk membasmi kegiatan PKM yang berpusat juga di dalam hutan. Oleh yang demikian, situasi ini mengakibatkan tekanan dalam kalangan orang asli untuk memilih pihak yang ingin disokong. Hal ini demikian kerana, pihak British dan PKM masing-masing mempunyai kaedah tekanan berbeza untuk mendapatkan sokongan daripada orang asli.

Antara tindakan agresif PKM untuk mendapatkan sokongan orang asli ialah dengan mengugut keselamatan petempatan orang asli.¹⁰ Tindakan tersebut bermatlamat untuk mendapatkan ilmu hutan daripada kalangan orang asli bagi meningkatkan pertahanan PKM di hutan daripada ancaman pihak British.¹¹ Selain itu, PKM menggunakan orang asli untuk memperoleh sumber makanan dan maklumat risikan berkaitan gerakan pasukan keselamatan pihak kolonial di negeri Perak.¹² Di samping itu, pihak PKM turut menggunakan propaganda bagi mendapatkan sokongan daripada orang asli. Antaranya, berjanji untuk membangunkan kedudukan orang asli di Perak pada tahap lebih baik yang tidak dipenuhi oleh pihak British.¹³ Oleh yang demikian, faktor untuk keluar daripada kemunduran mempengaruhi sebilangan orang asli menyokong gerakan PKM di Perak.¹⁴ Orang asli menilai pentadbiran kolonial British telah meminggirkan kedudukan mereka termasuklah dalam aspek pembangunan sosial.¹⁵

PKM memanipulasi sokongan orang asli terhadapnya dengan mendapatkan bekalan makanan, bahan pertanian dan ilmu hutan.¹⁶ Malahan, penyerapan anggota PKM di kampung-kampung orang asli membolehkan pihak komunis berlindung daripada tindakan pembendungan oleh pihak British. Kampung-kampung ini kemudiannya menjadi pusat gerakan PKM di dalam hutan.¹⁷ Oleh sebab itu, kumpulan orang asli yang menyokong gerakan PKM kebiasaannya terdiri daripada suku yang tinggal jauh di dalam hutan belantara.¹⁸ Gerakan PKM di dalam hutan menggugat kedudukan British dan mengakibatkan pentadbiran kolonial mula melaksanakan dasar untuk mendapatkan sokongan orang asli.¹⁹

Kedudukan taraf sosioekonomi orang asli di Perak ketika penjajahan British ialah miskin.²⁰ Tindakan eksploitasi PKM terhadap sumber kehidupan orang asli kemudiannya mengakibatkan perubahan sokongan mereka kepada pihak British. Hal ini demikian kerana, terdapat ahli PKM yang merompak harta dan bekalan makanan orang asli sehingga mengancam kehidupan dan memberi tekanan ekonomi kepada orang asli.²¹ Selain itu, PKM turut memaksa

orang asli untuk menentang British bagi pihak mereka. Situasi ini menyebabkan orang asli mendapatkan akses bekalan makanan yang disalurkan pentadbir kolonial.²²

PKM juga dikatakan gagal mendapat sokongan kerana tindakan ancaman dan gangguan terhadap kawasan petempatan orang asli. Misalnya, pada tahun 1953, seramai 11,500 orang asli di Perak terkesan dengan tindakan agresif PKM di Perak.²³ Antara petempatan orang asli yang terjejas ialah di kawasan Lenggong, Sungai Siput, Kuala Kangsar, Ipoh, Kinta, Parit, Fort Slim, Tronoh dan Batu Gajah.²⁴ Selain itu, pihak PKM turut menculik dan membunuh orang asli di Ipoh pada tahun 1955.²⁵ Dalam kejadian tersebut seramai tujuh orang asli telah diculik, manakala empat orang daripadanya telah dibunuh.²⁶ Tindakan agresif PKM ini kemudiannya mempengaruhi sikap orang asli yang mula menyokong pentadbiran kolonial British. Bahkan, British sendiri memerlukan sokongan orang asli khususnya di Perak bagi membendung gerakan komunis.²⁷

Dalam keadaan lain, Pejabat Kolonial berpandangan masyarakat Cina tidak mempedulikan pengisytiharaan darurat oleh British di Perak kerana lebih memberi tumpuan terhadap aktiviti ekonomi mereka.²⁸ Malahan, pihak kolonial mengkritik sikap orang Cina yang tidak menghulurkan sebarang bantuan kepada pihak kerajaan bagi membendung kegiatan PKM.²⁹ Walaupun bagaimanapun, terdapat sebilangan pelombong dan pengurus ladang yang tidak menyokong kegiatan PKM kerana tindakan komunis mengganggu kegiatan ekonomi mereka. Misalnya meminta wang perlindungan dan mendesak komuniti komersial Cina menyokong PKM. Dua faktor utama ini menjadi alasan majoriti komuniti komersial Cina menyokong pentadbiran kolonial British berbanding PKM.³⁰ Selain itu, masyarakat Cina yang pro kepada pihak kolonial juga dikatakan tidak terpengaruh dengan dakwah antikolonial dalam akhbar-akhbar berhaluan kiri di Tanah Melayu.³¹

PENUBUHAN SENOI PRAAQ SEBAGAI PASUKAN KESELAMATAN

Sokongan orang asli di Perak terhadap British ketika darurat boleh diteliti melalui perkhidmatan mereka dalam pasukan keselamatan kolonial. British menggunakan sepenuhnya kemahiran dan kepakaran ilmu hutan yang dianggap unik bagi membendung kegiatan PKM di dalam hutan.³² Penglibatan orang asli ini juga merupakan salah satu strategi British mengukuhkan kedudukan mereka di Tanah Melayu sehinggalah darurat ditamatkan.³³ Umumnya, penglibatan orang asli dalam pasukan keselamatan kolonial bermatlamat membendung kegiatan komunis di kawasan hutan tebal. Jenis penglibatan orang asli tersebut dikesan dalam perkhidmatan keselamatan kolonial yang ditubuhkan British seperti, Polis Hutan, Skuad Hutan, Senoi Praaq dan Kompeni Hutan. Bagaimanapun, artikel ini memberi tumpuan terhadap penglibatan orang asli dalam Senoi Praaq disebabkan majoriti orang asli terlibat dalam pasukan tersebut yang juga dikenali sebagai pasukan 'Lelaki Pejuang'.³⁴

Pasukan Senoi Praaq telah ditubuhkan sebagai pasukan tidak rasmi oleh British selepas pengisytiharan darurat pada tahun 1948 di Perak. Senoi Praaq hanya mula diisytiharkan sebagai pasukan keselamatan orang asli pada tahun 1956. Keahlian pasukan Senoi Praaq ini adalah terdiri daripada orang-orang asli suku kaum Temiar, Semai, Senoi dan juga Semelai.³⁵ Seperti pasukan keselamatan lain, Senoi Praaq juga mempunyai pakaian rasmi yang mempunyai lambang lencana Jabatan Orang Asli.³⁶ Selain senjata, mereka turut dibekalkan dengan peralatan berkhemah untuk tugas-tugas di dalam hutan bersama-sama Kompeni Hutan pasukan polis.³⁷

Kesemua anggota pasukan Senoi Praaq yang bertugas di dalam hutan telah dilatih mengenai ilmu hutan, ilmu perang, menggunakan senjata api dan kegiatan risikan.³⁸ Bagaimanapun, oleh sebab Senoi Praaq hanya merupakan pasukan yang kecil, peranan rondaan keselamatan yang ditugaskan kepada mereka hanyalah terbatas di kawasan pendalaman dalam

jangka masa yang singkat. Sementara Kompeni Hutan dari pasukan polis diberi peranan melakukan aktiviti rondaan dalam skala yang besar disebabkan anggotanya yang lebih ramai.³⁹

Peranan Senoi Praaq

Kepentingan Senoi Praaq sebagai salah satu pasukan keselamatan kolonial boleh diteliti melalui tindakan British melaksanakan latihan pasukan keselamatan terhadapnya. Antaranya, latihan ketenteraan oleh pasukan ‘22nd Special Air Regiment’ (SAS) yang ditempatkan di Perak.⁴⁰ Antara bentuk latihan yang diberikan ialah, latihan penggunaan senjata, latihan menembak dan latihan teknik asas ketenteraan.⁴¹ Terdahulu, SAS yang merupakan pasukan khas tentera udara British telah tiba di Tanah Melayu pada tahun 1950 bagi membantu pasukan polis membendung kegiatan PKM.⁴² Selain memberikan latihan ketenteraan, SAS juga berperanan penting mendapatkan sokongan orang asli bagi menganggotai pasukan Senoi Praaq.⁴³ Sehingga tahun 1956, Senoi Praaq telah menerima latihan dalam tempoh enam bulan, yang mana dua minggu daripadanya berpusat di Pejabat Rejimen SAS di Kuala Lumpur dan empat minggu daripadanya latihan operasi hutan.⁴⁴

Secara umumnya, Senoi Praaq sering melakukan tugas pasukan keselamatan bersama-sama Polis Hutan dalam melaksanakan serangan besar-besaran ke markas PKM di kawalan pedalaman di negeri Perak. Pada masa yang sama, rondaan bersenjata turut dilaksanakan bagi mencari dan memusnahkan sama ada petempatan ahli komunis atau markas perlindungan mereka.

Senoi Praaq juga melaksanakan aktiviti risikan dengan melakukan tugas peninjauan di kawalan pedalaman hutan. Mereka mendampingi orang asli bagi mengutip rahsia komunis berkaitan gerakan mereka dan mengenalpasti markas komunis untuk dihapuskan. Selain sebagai satu usaha melindungi orang asli daripada tindakan agresif PKM, aktiviti risikan juga bertujuan membendung pengaruh PKM daripada terus menular dalam kalangan orang asli.⁴⁵ Oleh sebab itu, Senoi Praaq juga ditugaskan untuk memujuk orang asli yang menyokong PKM untuk memihak kepada British.⁴⁶ Hal ini demikian kerana, sokongan orang asli terhadap PKM mengakibatkan kedudukan dan kegiatan komunis di kawasan hutan di negeri Perak lebih kukuh.⁴⁷ Berdasarkan alasan ini juga, British mengarahkan Senoi Praaq dan Polis Hutan untuk menangkap orang asli yang menyokong PKM. Namun, tiada tindakan yang diambil memandangkan pihak British ingin terus mengeksploitasi orang asli.⁴⁸

Peranan Senoi Praaq sebagai pelindung petempatan orang asli juga dibuktikan melalui tindakan mereka bersama-sama Polis Hutan memindahkan kampung orang ke kawasan yang lebih selamat daripada ancaman komunis.⁴⁹ Tindakan ini lebih efisien disebabkan kepercayaan orang asli terhadap Senoi Praaq yang mana keanggotaannya terdiri daripada orang asli sendiri.⁵⁰ Selain itu, Senoi Praaq dan Polis Hutan turut berperanan membina kubu-kubu hutan di kawasan petempatan orang asli.⁵¹ Tujuannya adalah untuk mengurangkan risiko orang asli ditawan oleh komunis dan bertujuan untuk menjadi tempat berselindung bagi orang asli sekiranya kawasan petempatan mereka diserang komunis.⁵²

Oleh yang demikian, pasukan Polis Hutan dan Senoi Praaq telah membina banyak kubu di negeri Perak.⁵³ Tindakan tersebut bertujuan memelihara keselamatan orang-orang asli. Kubu-kubu yang dibina juga berfungsi lengkap dengan kemudahan pentadbiran, keselamatan serta kesihatan. Misalnya, setiap kubu mempunyai pusat perubatan bagi orang asli yang sakit. Usaha pembinaan kubu ini juga telah membuat ancaman komunis terhadap orang asli yang tinggal di Fort Slim, Perak semakin berkurangan menjelang tahun 1960 dan mengakibatkan kubu di kawasan tersebut ditutup oleh pasukan keselamatan.⁵⁴ Hal ini demikian kerana, komunis di kawasan Fort Slim tidak mempunyai kesempatan untuk mempengaruhi orang asli ekoran kawasan tersebut dikawal dengan ketat oleh pasukan keselamatan Senoi Praaq dan Polis Hutan.

Pada tahun 1955, Senoi Praaq bersama-sama Polis Hutan berjaya melindungi orang asli di Tapah daripada ancaman komunis.⁵⁵ Kegagalan komunis mendominasi perkampungan orang asli tersebut adalah disebabkan kesan perlindungan menyeluruh yang dilaksanakan di Tapah sejak tahun 1953.⁵⁶ Perlindungan yang dimaksudkan termasuk kawalan keselamatan tempat tinggal, pembinaan kubu dan penjagaan kebajikan supaya orang asli tidak mendapatkan bantuan kehidupan daripada pihak komunis.⁵⁷

Antara sumbangan penting Senoi Praaq dalam mengukuhkan pentadbiran kolonial British di Perak ialah menangkap ahli PKM. Sehingga tahun 1949, operasi Senoi Praaq bersama-sama Polis Hutan berjaya memusnahkan sekurang-kurangnya 199 buah markas PKM di Perak. Selain membakar kawasan petempatan ahli komunis, pasukan Senoi Praaq juga merampas dokumen berkaitan PKM, bekalan makanan dan senjata api dengan tujuan melemahkan operasi komunis.⁵⁸ Operasi Senoi Praaq tersebut, khususnya di Tapah memberi tekanan kepada operasi PKM yang terus terpaksa berundur di kawasan pedalaman hutan.⁵⁹ Tambahan lagi, tindakan Senoi Praaq merampas kelengkapan senjata api dan bom milik komunis melemahkan operasi penentangan PKM terhadap British.⁶⁰

Senoi Praaq juga memberi sumbangan dalam Operasi *Bamboo* yang digerakkan kerajaan Persekutuan Tanah Melayu pada tahun 1959. Operasi ini merupakan antara usaha penghapusan pengaruh komunis yang signifikan di Perak. Melalui kerjasamanya dengan Cawangan Khas pihak polis, operasi ini menggunakan strategi membina rangkaian perisikan bagi membendung kontak pihak komunis dengan perkampungan orang asli.⁶¹ Hal ini demikian kerana, matlamat utama Operasi *Bamboo* ini adalah memutuskan hubungan antara penganas komunis dengan orang asli di Perak agar komunis tiada lagi tempat bergantung untuk menerima bantuan seperti makanan dan juga maklumat berkaitan pasukan keselamatan. Kerjasama yang dilakukan oleh pasukan Senoi Praaq dan Cawangan Khas dalam Operasi *Bamboo* telah berjaya menyelamatkan lebih kurang 200 orang asli yang dipengaruhi oleh pengaruh komunis serta menewaskan sebanyak 40 orang penganas komunis pada 15 Oktober 1959.⁶² Kesan penting penglibatan Senoi Praaq dalam Operasi *Bamboo* berupaya memutuskan hubungan komunis dengan petempatan orang asli di Perak.⁶³ Bertitik tolak daripada operasi tersebut, Senoi Praaq terus berupaya membanteras aktiviti komunis. Antara Julai hingga November 1958, pasukan Senoi Praaq telah berjaya menangkap seorang komunis dan membuatkan seramai 15 orang komunis telah menyerah diri kepada British di Sungai Plus dan Sungai Perak.⁶⁴

Selain itu, Senoi Praaq juga berperanan dalam operasi major yang dilaksanakan pada 12 April sehingga 4 Mei 1958. Dalam operasi ini, pasukan Senoi Praaq telah melakukan satu operasi di Sungai Perak berhampiran Tapong yang dianggotai oleh skuadron 'C'.⁶⁵ Operasi ini bertujuan untuk mengenalpasti bilangan orang asli yang masih terpengaruh dengan komunis, mengenalpasti tahap kegiatan penganas di kawasan Sungai Perak dan mencari kawasan yang sesuai untuk pembinaan kubu hutan di Sungai Perak selatan Tapong. Operasi yang dilancarkan oleh pasukan Senoi Praaq di Sungai Perak berhampiran Tapong telah berjaya mencapai matlamat sehinggakan pada 6 Oktober 1958 pasukan ini diberi penekanan dari aspek persenjataan oleh pihak kerajaan.⁶⁶ Hal ini demikian kerana, kerajaan melihat kebolehan pasukan keselamatan Senoi Praaq mampu berperang akan tetapi mempunyai masalah kekurangan senjata.

Peningkatan Kapasiti Pasukan Senoi Praaq

Antara cabaran pasukan Senoi Praaq sewaktu bertugas menjaga keselamatan penduduk dan masyarakat orang asli di Perak ialah menerima penentangan semula oleh penganas komunis dengan saiz pasukannya yang kecil. Buktinya, pada 11 Ogos 1948, pasukan Senoi Praaq telah diserang oleh 20 orang penganas komunis di Tapah.⁶⁷ Bagaimanapun, pihak kerajaan terus bergantung dengan Senoi Praaq untuk membendung kegiatan komunis di kawasan petempatan

orang asli. Oleh itu, antara usaha awal yang dilaksanakan untuk meningkatkan kapasiti pasukan Senoi Praaq ialah meningkatkan kapasiti pasukan daripada 40 kepada 180 di Tanah Melayu termasuk Perak yang merupakan Ibu Pejabat dan pangkalan utama bagi Senoi Praaq yang terlatih.⁶⁸ Usaha ini dilaksanakan melalui peranan Jabatan Penyelidikan Orang Asli pada tahun 1957 untuk merekrut ahli baharu dalam pasukan Senoi Praaq.⁶⁹ Hal ini dilakukan oleh Jabatan Penyelidikan Orang asli atas perintah Majlis Gerakan Kecemasan.⁷⁰

Pada tahun 1958, berlaku peningkatan anggota pasukan Senoi Praaq. Pada tahun 1956, bilangan anggota pasukan Senoi Praaq hanyalah sekitar 40 anggota, namun bertambah kepada 369 anggota pada tahun 1958.⁷¹ Pemilihan keanggotaan pasukan Senoi Praaq dilakukan melalui latihan ketenteraan seperti taktik asas, latihan senjata dan latihan sasaran yang dilatih oleh SAS. Oleh yang demikian, penasihat orang asli telah meminta bantuan sebanyak dua laras senapang jenis bren dan 20 laras senapang kecil stirling daripada pihak kerajaan ekoran penambahan keanggotaannya.⁷² Hal ini telah diluluskan oleh kerajaan melalui pertimbangan yang dimohon oleh penasihat orang asli dalam dokumen 9 December 1958 dan melunaskan hasrat penasihat orang asli tersebut pada 12 Disember 1958.⁷³

Dalam melaksanakan operasi pada akhir tahun 1958, pihak kerajaan mula meningkatkan kapasiti senjata untuk pasukan Senoi Praaq dalam operasi berskala besar. Antaranya, bekalan senjata jenis, kecil stirling, satu pistol bren, lapan carbine dan juga tiga rifles bagi setiap pasukan. Hal ini juga membuatkan bilangan carbine dan rifles sedia ada telah bertambah kepada masing-masing 18 dan 8.⁷⁴ Pemilihan senjata seperti pistol bren, carbin, dan rifles dalam proses pembaharuan senjata adalah bagi memastikan Senoi Praaq dapat memerangi penganas komunis dengan lebih berkesan. Hal ini demikian kerana, penganas komunis mempunyai senjata yang canggih yang dirampas daripada tentera Jepun sewaktu pengunduran pendudukan Jepun di Tanah Melayu.⁷⁵ Di samping itu, pihak Jabatan Polis turut membantu meningkatkan kapasiti senjata Senoi Praaq dengan membekalkan peluru senjata.⁷⁶ Pada tahun 1958, pihak kerajaan juga turut menyalurkan bantuan sebanyak 8 unit dexion tanpa bayaran kepada Jabatan Orang Asli.⁷⁷ Kesemua Dexion ini berasal dari kubu Fort Selim yang telah ditutup.⁷⁸ Tujuannya adalah untuk meningkatkan keupayaan Senoi Praaq untuk membina pos keselamatan di kawasan petempatan orang asli di Sungai Belum dan Sungai Tiang Perak. Peningkatan kapasiti ini memberi manfaat perlindungan keselamatan terhadap 200 orang asli yang terdapat di kawasan pertempatan tersebut.⁷⁹

Seterusnya, kesan peningkatan kapasiti anggota dan senjata telah membolehkan pasukan Senoi Praaq kurang bergantung kepada Cawangan Khas dari aspek senjata, pengangkutan tanpa kos dan juga komunikasi *wireless*. Hal ini bermaksud, pasukan ini ingin belajar beroperasi secara sendiri berdasarkan pengalaman-pengalaman yang diperolehi sepanjang peperangan menentang komunis.⁸⁰ Seterusnya, pasukan ini juga telah dibenarkan oleh kerajaan untuk meluaskan lagi cawangannya bukan sahaja di Perak, malah negeri-negeri lain dan juga di kawasan sempadan Thailand.⁸¹ Bukan itu sahaja, di atas pelbagai pengalaman yang diperolehi oleh pasukan ini, maka pasukan ini telah dibenarkan beroperasi sendiri dan tidak beroperasi lagi di bawah pasukan keselamatan.⁸² Tugas pasukan Polis Hutan dan Senoi Praaq diteruskan lagi walaupun telah tamatnya darurat di Tanah Melayu dan Perak iaitu pada 13 Julai 1960. Di Perak, terdapat sebanyak 28 kekuatan platun ditempatkan di Ipoh iaitu 6 platun dari pasukan Polis Hutan unit No. 2 dan 22 platun dari pasukan Polis Hutan Unit No.8.⁸³

PENUBUHAN KOMPENI SENOI PRAAQ

Pada tahun 1960, Kementerian Dalam Negeri mula bertanggungjawab mentadbir pasukan Senoi Praaq dari segi sosial dan ekonominya.⁸⁴ Namun, bagi hal-hal berkaitan gerakan adalah masih dikekalkan di bawah pengawalan tentera kerana tentera lebih mahir mentadbirnya. Struktur pentadbiran ini dikekalkan hinggalah pembentukan Malaysia pada tahun 1963.

Namun, selepas enam tahun, iaitu pada 1 Januari 1968, pasukan Senoi Praaq ini telah dipindahkan kawalan dan pentadbirannya iaitu daripada pengawalan tentera kepada PDRM. Di bawah PDRM, kedudukan Senoi Praaq diletakkan di dalam pasukan Polis Hutan, Briged Utara.⁸⁵ Hal ini demikian kerana, skop tugas pasukan Senoi Praaq adalah tertumpu di kawasan-kawasan tertentu seperti hutan belantara dan piggiran hutan bagi menjaga keselamatan negara. Sungguhpun begitu, pasukan keselamatan Senoi Praaq bukanlah sebahagian daripada pasukan Polis Hutan.⁸⁶ Sungguhpun begitu, PDRM mengekalkan kawasan Kroh (kini Pengkalan Hulu) terus dijadikan pusat operasi pasukan tersebut.⁸⁷

PDRM telah melakukan penstrukturan semula pasukan Senoi Praaq selari dengan pentadbiran dan operasi Polis Hutan. Perubahan ini mengubah struktur pentadbiran dan operasi kolonial yang sebelum ini diorganisasikan SAS. Tujuan perubahan tersebut adalah untuk membolehkan PDRM mengawal secara langsung pentadbiran pasukan Senoi Praaq.⁸⁸ Sungguhpun begitu, kedudukan pasukan Senoi Praaq masih lagi kekal sebagai pasukan tidak tetap. Justeru, manfaat perkhidmatan kerajaan tidak sepenuhnya diberikan kepada anggotanya.⁸⁹ Melalui perubahan pentadbiran, sistem kompeni bebas diwujudkan dalam pasukan Senoi Praaq. Sehingga tahun 1973, terdapat dua kompeni Senoi Praaq telah dibentuk oleh pihak PDRM.⁹⁰ Sungguhpun kompeni ditubuhkan, PDRM tidak membuat perubahan bidang kuasa dan peranan pasukan Senoi Praaq yang sebelum ini ditentukan oleh pihak kolonial. Berbanding Polis Hutan, pasukan Senoi Praaq hanya melaksanakan tugas-tugas keselamatan di kawasan hutan tebal berdekatan dengan pos-pos orang asli.⁹¹

Pada tahun 1973, Majlis Keselamatan Negara (MKN) bersetuju secara prinsip terhadap permintaan KDN untuk menambah dua kompeni dalam pasukan keselamatan Senoi Praaq. Keputusan ini membolehkan jumlah kompeni Senoi Praaq bertambah kepada empat kompeni keseluruhannya. Permintaan KDN untuk menambah dua kompeni dalam pasukan Senoi Praaq diluluskan oleh MKN bertujuan memajukan pasukan keselamatan Senoi Praaq. Selaras kemajuan pasukan Senoi Praaq dengan penambahan dua kompeni yang diluluskan oleh MKN telah mewujudkan peluang perjawatan dalam perkhidmatan Senoi Praaq. Antara jawatan yang ditawarkan terhadap pasukan Senoi Praaq ini ialah Inspektor, Sarjan, Koprak dan askar. Kesemua jawatan ini mempunyai kuota iaitu hanya dibenarkan sebanyak enam orang untuk jawatan Inspektor, lima orang untuk jawatan Sarjan, 51 orang untuk jawatan Koprak dan 312 orang untuk askar.⁹²

Jadual 1, Jenis tugas pasukan Senoi Praaq, 1974

Jenis tugas	Bilangan anggota
Tugas menyara kesemua pos yang ada termasuk pos yang akan dibuka iaitu sebanyak 63 pos hutan dan minimum 1 pos dengan kekuatan 10 anggota	630
Tugas bagi penyesuaian mana-mana pos yang memerlukan lebih 10 dan simpanan kecemasan dan lain-lain.	151
Tugas bagi gerakan biasa sebanyak 2 koi	302
Tugas bagi latihan sebanyak 1 koi	151
Tugas bagi basi cuti, pengkalan dan lain-lain kesualti	302

Sumber: Kedudukan Keanggotaan Sekarang, Kementerian Dalam Negeri, Perak, 1974. (ANM 1992/0021794)

Jadual 1 menunjukkan bilangan semua keanggotaan pasukan Senoi Praaq yang diperlukan bagi menyempurnakan kelulusan pembentukan empat kompeni. Jumlah keseluruhannya adalah sebanyak 1,536 orang anggota, manakala jumlah keanggotaan pasukan Senoi Praaq yang sedia ada ialah sebanyak 743 orang anggota.⁹³ Peningkatan anggota diperlukan bagi memenuhi kriteria dan tugas-tugas yang ditawarkan kepada pasukan Senoi Praaq. Terdapat lima tugas utama yang ditawarkan kepada pasukan Senoi Praaq iaitu tugas menyara kesemua pos termasuk pos yang akan dibuka, tugas penyesuaian mana-mana pos termasuk simpanan kecemasan dan lain-lain, tugas menjalankan gerakan biasa, tugas

menjalankan latihan pasukan keselamatan Senoi Praaq dan juga tugas bagi hal ehwal cuti, pengkalan dan lain-lain. Kesemua tugas ini mempunyai kuota penawarannya yang perlu dilengkapkan oleh pasukan Senoi Praaq.

Jadual 2, Senarai pos hutan di Perak, 1974

Pos hutan sedia ada	Pos hutan baharu	
Klian	Sg. Dipang	Sg. Monderang
Chabang Tiga	Kuala Pilah	Menlik
Bubong	Sg. Gruntom	Bt.6 Tapah/CH
Terhong	Sg. Perah	Legap
Piah	Sg. Kijang	Bt.16 Tapah/CH
Poi	Sg. Ulu Gerik	Jak
Banding	Sg. Kuang	Sg. Berseh
Terhong	Sg. Gepai	Fort Slim
Kemar	Sg. Kinta	Changkat Kelubi

Sumber: Senarai Pos-Pos Hutan, Kementerian Dalam Negeri, Perak, 1974. (ANM 1992/0021794)

Jadual 2 menunjukkan senarai pos hutan yang dibangunkan di negeri Perak selepas MKN meluluskan cadangan pembentukan dua kompeni Senoi Praaq yang baharu.⁹⁴ Sebanyak 793 orang anggota baharu diperlukan bagi memenuhi kuota empat kompeni yang akan bertugas di 27 pos hutan di Perak daripada 63 pos hutan keseluruhan di Malaysia.⁹⁵

Walaupun pasukan Senoi Praaq sudah mempunyai empat kompeni, namun pasukan tersebut masih jauh berbeza dengan taraf batalion pasukan Polis Hutan. Hal ini demikian, kerana bilangan keanggotaan bagi empat kompeni pasukan keselamatan Senoi Praaq hanyalah sebanyak 1,536 orang anggota dan masih sedikit jika dibandingkan dengan bilangan satu batalion pasukan Polis Hutan. Sungguhpun begitu, peranan pasukan Senoi Praaq semakin bertambah ekoran pembentukan empat kompeni dalam pasukan ini. Sebelumnya, pada tahun 1956, pasukan Senoi Praaq hanya berperanan menawan hati orang asli Perak untuk menyokong British, melakukan peninjauan jauh ke dalam hutan belantara, mengutip maklumat daripada orang asli berkaitan pergerakan komunis di dalam hutan dan menewaskan kemaraan komunis di Perak. Namun dengan pembentukan empat kompeni pada tahun 1973, peranan pasukan Senoi Praaq ini telah bertambah peranannya iaitu memberi fokus pula kepada penyaraan pos, gerakan biasa, latihan dan hal ehwal pasukan keselamatan Senoi Praaq.⁹⁶

CABARAN PEMBENTUKAN BATALION SENOI PRAAQ

Kedudukan Senoi Praaq sebagai pasukan keselamatan tidak tetap mengakibatkan kedudukannya tidak jelas dalam perkhidmatan kerajaan.⁹⁷ Oleh sebab itu, kedudukan sosial seperti taraf kediaman dan kawasan tempat tinggal keluarga ahli pasukan Senoi Praaq masih mundur.⁹⁸ Menjelang tahun 1973, Kementerian Dalam Negeri (KDN) mula melaksanakan pembangunan taraf sosial orang asli termasuklah ahli pasukan Senoi Praaq. Persidangan MKN pada tahun yang sama telah bersetuju menaik taraf perkhidmatan pasukan Senoi Praaq melalui cadangan pembentukan batalion. Batalion Senoi Praaq ini kemudiannya diarahkan membentuk kerjasama operasi dengan Batalion Polis Hutan.⁹⁹

Pembentukan satu batalion untuk pasukan Senoi Praaq bertujuan bagi memperbesarkan lagi keanggotaan pasukan Senoi Praaq dan skop tugasnya. Matlamatnya dalam untuk memperkukuhkan lagi aspek keselamatan negeri Perak. Melalui pembentukan satu batalion skop tugas pasukan keselamatan Senoi Praaq dirancang untuk diseragamkan dengan skop tugas pasukan Polis Hutan. Justeru, perancangan KDN untuk tahun 1973 adalah untuk membolehkan Senoi Praaq dan Polis Hutan dapat membentuk kerjasama kawalan keselamatan. Sebelum ini, pasukan Polis Hutan ditugaskan untuk menjaga negara termasuk negeri Perak secara

menyeluruh iaitu merangkumi kawasan hutan, kampung dan bandar, manakala pasukan Senoi Praaq pula ditugaskan hanya di kawasan hutan pedalaman.¹⁰⁰

Walaupun MKN bersetuju untuk membentuk batalion Senoi Praaq pada tahun 1973, tiada sebarang bentuk pelaksanaan yang dilakukan. Situasi ini mengakibatkan status pasukan Senoi Praaq masih belum diiktiraf sebagai pasukan keselamatan rasmi kerajaan.¹⁰¹ Halangan ini juga mengakibatkan tiada garis panduan jelas yang membezakan peranan dan bidang kuasa antara pasukan Senoi Praaq dengan pasukan Polis Hutan. Alasan yang diberikan MKN pada tahun 1973 adalah memerlukan masa untuk membuat pertimbangan dengan kementerian dan agensi kerajaan yang lain.¹⁰²

Pada tahun 1974, Menteri Hal Ehwal Dalam Negeri iaitu YM Tengku Haji Ismail Tengku Muhammad mencadangkan pandangan penubuhan dua batalion Senoi Praaq.¹⁰³ Tujuan penubuhan ini adalah bagi memastikan pasukan ini dapat diperluaskan gerakannya dengan lebih aktif setaraf dengan batalion pasukan Polis Hutan.¹⁰⁴ Melalui cadangan ini juga, KDN cuba meningkatkan tahap keselamatan orang asli. Bagi meneruskan hasrat ini, anggaran perbelanjaan besar iaitu sebanyak \$3,308,037 diperlukan bagi penubuhan dua batalion pasukan Senoi Praaq dan sebanyak \$5,904,800 diperlukan bagi lain-lain keperluan.¹⁰⁵ Oleh itu bagi kesemua jumlah anggaran kewangan yang diperlukan untuk menubuhkan dua battalions ini adalah sebanyak \$9,212,837.00.¹⁰⁶ Justeru, bagi penubuhan dua batalion pasukan Senoi Praaq memerlukan jumlah kewangan sebanyak \$9,212,837. Bagaimanapun, pihak kerajaan tidak mempunyai keupayaan kewangan tersebut disebabkan keadaan ekonomi negara, khususnya Perak masih lagi dalam proses pemulihan kesan perang darurat kolonial sejak tahun 1948. Sewaktu darurat di Perak, kerajaan banyak menghabiskan duit membeli senjata, peluru dan makanan yang akhirnya membuatkan kerajaan kekurangan kewangan bagi menubuhkan dua batalion pasukan Senoi Praaq.¹⁰⁷

Anggaran perbelanjaan tersebut turut melibatkan anggaran emolument seperti, jumlah elaun dan lain-lain habuan wang sebanyak \$1,281,897 serta upah dan gaji sebanyak \$2,026,140 yang mana jumlah keseluruhan emolument tersebut adalah sebanyak \$3,308,037.¹⁰⁸ Berkaitan anggaran perbelanjaan perkhidmatan dan bekalan pula iaitu merangkumi bekalan-bekalan dan bahan-bahan (Stor) sebanyak \$200,000, perjalanan dan pengangkutan orang (T&T) sebanyak \$100,000 dan bekalan dan bahan-bahan (POL) sebanyak \$100,000. Kemudian, berkaitan dengan pembelian harta modal iaitu merangkumi perabot, ternakan dan alat-alatan (*Signals Equipment*) sebanyak \$1,011,000, perabot, ternakan dan alat-alatan (*Arms and Ammunition*) bernilai \$1,992,000, perabot, ternakan dan alat-alatan (*Vehicles and spares*) berjumlah \$2,460,000 serta perabot, ternakan dan alat-alatan (*Furniture, Safe, T/W and adding machines*) yang berjumlah \$41,800. Kesemua jumlah ini ialah \$5904,800 dan setelah dicampur dengan jumlah gaji akan menjadi sebanyak \$9,212,837.¹⁰⁹ Oleh itu, ini merupakan perbelanjaan yang besar dan perlu diteliti dengan lebih jelas oleh kerajaan bagi menubuhkan dua batalion pasukan Senoi Praaq. Anggaran perbelanjaan yang tinggi ini dibimbangi memberi risiko kepada kedudukan kewangan kerajaan negeri Perak sekiranya dua batalion Senoi Praaq terus ditubuhkan.

Jadual 3, Anggaran keperluan persenjataan bagi dua Batalion Senoi Praaq

Senjata api (Jenis)	Kuantiti	Anggaran harga (\$ each)	Jumlah (\$)
Vary Light Pistol	96	250.00	24,000.00
Light Machine Gun .303"/7.62mm Bren	108	2,000.00	216,000.00
Sub-Machine Gun 9mm Sterling	384	400.00	153,600.00
Pistol Revolver .38"	96	300.00	28,800.00
Automatic Shotgun 12 Bore Browning	104	400.00	41,600.00

Self Loading Rifle 7.62mm Bren	1024	500.00	512,000.00
Pistol Browning Automatic 9mm	66	350.00	23,100.00

Sumber: Anggaran Keperluan Persenjataan Bagi 2 Bn Senoi Praaq, Kementerian Dalam Negeri, Perak, 1974. (ANM 1992/0021794)

Jadual 3 menunjukkan anggaran peningkatan senjata yang perlu ditambahkan ke dalam pasukan Senoi Praaq yang dibimbangi memberi risiko terhadap kedudukan kewangan kerajaan. Anggaran perbelanjaan bagi seluruh senjata api ini adalah \$999,100.00.¹¹⁰ Hal ini merupakan jumlah yang besar selaras dengan jumlah persenjataan yang ditambah. Sungguhpun begitu, KDN percaya pemilikan senjata yang lebih canggih dan banyak ini dapat menjamin aspek keselamatan penduduk negeri Perak termasuk orang asli di masa akan datang daripada ancaman komunis dan musuh lain. Selain senjata api, ammunisyen atau peluru juga merupakan barangan keperluan persenjataan yang perlu dibiayai bagi keperluan dua batalion Senoi Praaq.

Jadual 4, Anggara keperluan peluru bagi dua Batalion Senoi Praaq

Ammunisyen (Jenis)	Kuantiti (Rds)	Anggaran harga (\$)	Jumlah (\$)
.38" Ball for Pistol Revolver	50,000	400.00/1,000	20,000.00
9mm Ball for Sub-Machine Gun Sterling	550,000	220.00/1,000	121,000.00
.303"/7.62mm ball for LMG Bren	160,000	550.00/1,000	96,000.00
Cartridges for Vary Light Pistol	7,000	1,500.00/1,000	10,500.00
9mm Ball for Automatic Pistol Browning	10,000	220.00/1,000	2,200.00
7.62mm Ball for Self-Loading Rifle	950,000	600.00/1,000	590,000.00
12 Bore Cartridges for Automatic Shotgun Browning	15,000	220.00/1,000	3,300.00

Sumber: Anggaran Keperluan Persenjataan Bagi 2 Bn Senoi Praaq, 1974. (ANM 1992/0021794)

Jadual 4 menunjukkan anggaran perbelanjaan tinggi bagi keperluan peluru iaitu \$843,000.00.¹¹¹ Jumlah bagi barang-barang perkakas bengkil, gantian dan juga *Tools & Gauges* pula dianggarkan berjumlah \$149,900.00. Oleh yang demikian, jumlah keseluruhan bagi anggaran perbelanjaan senjata api, peluru dan juga barangan gantian ini adalah berjumlah \$1,992,000.00.¹¹² Pada peringkat ini KDN dikatakan menganggap jumlah perbelanjaan ini adalah munasabah dan tidak merugikan. Hal ini demikian, kerana di masa akan datang, ia akan menguntungkan kerajaan kembali dari aspek ekonomi dan keselamatan. Melalui penambahan senjata dan peluru dalam keperluan persenjataan pasukan Senoi Praaq tersebut, KDN yakin usaha untuk menubuhkan dua batalion pasukan Senoi Praaq oleh YM Tengku Haji Ismail dapat direalisasikan.

Sungguhpun begitu, idea dan cadangan bagi menubuhkan dua batalion pasukan Senoi Praaq telah ditarik semula pada peringkat awal iaitu pada 15 April 1974.¹¹³ Setiausaha Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri telah menghantar satu kertas kerja kepada kementerian agar membatalkan cadangan dan idea tersebut. Hal ini demikian kerana, terdapat cadangan lain yang dianggap lebih efisien daripada cadangan penubuhan dua batalion pasukan Senoi Praaq sebelum ini. Selaras dengan pembatalan ini, Setiausaha Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri telah mengemukakan cadangan lain iaitu ingin menambahkan keanggotaan pasukan Senoi Praaq di pos-pos hutan Cawangan Khas Perak bertujuan bagi menampung keperluan menghadapi perkembangan pasukan keselamatan di dalam kalangan orang asli.¹¹⁴ Tujuannya adalah melayakkan orang asli diserap ke dalam pasukan polis Cawangan Khas Perak dan tertakluk di bawah penguasaan dan tanggungjawab PDRM.

Cadangan baharu ini mendapat tentangan daripada pasukan Polis Hutan kerana tidak bersetuju dengan cadangan menambahkan keanggotaan pasukan Senoi Praaq di pos-pos hutan Cawangan Khas Perak. Menurut pasukan Polis Hutan, orang asli tidak boleh dipindahkan ke dalam pasukan Polis Hutan dan perlu bergerak sebagai unit yang tersendiri.¹¹⁵ Oleh itu, pada 3 Oktober 1974, cadangan untuk mengwujudkan dua batalion pasukan keselamatan Senoi Praaq mendapat perhatian semula oleh MKN.¹¹⁶ Akhirnya, pihak MKN membuat keputusan untuk bersetuju dengan cadangan penubuhan dua batalion pasukan Senoi Praaq, berbanding cadangan menambah keanggotaan Senoi Praaq di pos-pos hutan Cawangan Khas Perak.¹¹⁷

Pada akhir tahun 1974, pelaksanaan pembentukan dua Batalion Senoi Praaq mula dilakukan dengan melibatkan Jabatan Perkhidmatan Awam (JPA), Kementerian Pertahanan, Kementerian Pelajaran dan juga Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri.¹¹⁸ Hasil mesyuarat antara kementerian dan agensi kerajaan tersebut, pihak kerajaan telah bersetuju untuk menubuhkan dua Batalion Senoi Praaq pada awal tahun 1975 sebagai batalion ke-18 dalam PDRM.¹¹⁹ Keputusan ini mengakibatkan keperluan untuk meningkatkan jumlah anggota Senoi Praaq sebanyak 1,468 orang anggota.¹²⁰

Jadual 5, Keperluan anggota Senoi Praaq mengikut jawatan dalam dua batalion

Supt	Dsp	Asp	Insp	SI	SM	SJN	KPL	MM
2	2	10	52	2	10	62	130	1198

Sumber Keperluan Tambahan Anggota Untuk Pembesaran Senoi Praaq, Kementerian Dalam Negeri, Perak, 1974, (ANM 1992/0021794)

Jadual 4.5 menunjukkan jumlah yang diperlukan dalam dua batalion pasukan keselamatan Senoi Praaq. Hal ini bertujuan bagi mewujudkan organisasi yang teratur dalam pasukan Senoi Praaq yang diiktiraf menjadi pasukan keselamatan tetap di bawah PDRM. Penyusunan organisasi yang teratur dilakukan dengan pengagihan pangkat bermula daripada Supt sehinggalah MM dalam pasukan Senoi Praaq di Perak ketika itu.

KESIMPULAN

Artikel ini membuktikan peranan penting pasukan Senoi Praaq dalam pasukan keselamatan di Perak sejak era darurat bermula tahun 1948. Kebergantungan pihak British terhadap bantuan orang asli dan Senoi Praaq membuktikan satu bentuk pengiktirafan pihak kolonial terhadap kearifan lokal masyarakat orang asli untuk membendung kegiatan komunis di Tanah Melayu. Situasi sama juga berlaku apabila wujudnya usaha pihak komunis mendapatkan sokongan dan bantuan orang asli bagi membina markas pertahanan mereka di dalam hutan. Walaupun pada tahap awal wujudnya sebilangan orang asli yang menyokong perjuangan PKM, kesan tindakan yang dianggap menindas orang asli mengakibatkan sokongan kepada British meningkat.

Walaupun pihak kolonial menyediakan latihan ketenteraan dan bekalan senjata untuk orang asli menentang komunis, tiada bukti jelas pihak kolonial benar-benar menjaga kebajikan mereka. Buktinya, sehingga pasca merdeka kedudukan orang asli, khususnya dalam Senoi Praaq masih mundur berbanding pasukan keselamatan lain seperti Polis Hutan.

Masalah legasi kolonial ini cuba diselesaikan oleh kerajaan Persekutuan Tanah Melayu dan kemudiannya kerajaan Malaysia melalui usaha menjadikan pasukan Senoi Praaq sebagai pasukan keselamatan tetap dibawah PDRM. Bermula dengan penubuhan kompeni dan kemudiannya kearah pembentukan batalion. Isu perbelanjaan besar menjadi cabaran kepada pihak kerajaan pada awal tahun 1970-an untuk mewujudkan dua batalion, namun masalah ini selepas pada tahun 1975 apabila batalion ke-18 secara rasmi ditubuhkan dalam pasukan PDRM yang melibatkan pasukan Senoi Praaq.

NOTA AKHIR

¹Alun Jones, "The Orang Asli: An Outline of Their Progress in Modern Malaya", *Jurnal of Southeast Asian History*, Vol. 9, No.2, 1968:286-305, hlm 295.

² Hasan bin Yusoff, "Perkembangan Polis Diraja Malaysia di Semenanjung Tanah Melayu Pada Zaman Darurat, 1945-1963 1993", *Malaysia dari Segi Sejarah*, 1997, hlm 151.

³ Lihat wacana dalam penulisan Azmi Arifin, "Darurat atau "Perang Kolonial" 1948 di Tanah Melayu: Satu Perbahasan Berdasarkan Beberapa Aliran Pemikiran dan Perspektif", *Kemanusiaan*, Vol. 26, No. 2, 2019.

⁴Mohd Rozaimi Mohd Nasir, Ahmad Kamal Ariffin Mohd Rus, Program Community Policing Pasukan Polis di Zaman Darurat 1948-1960, 23rd International Conference of Historians of Asia, Universiti Utara Malaysia, Sintok, 2014, hlm 1337.

⁵ Antaranya penulisan oleh Mohd Kasri Saidon, The Era of Emergency 1948-1960; Strategy and Planning the Government Fight Against the Threat of Communist Party of Malaya (CPM), *International Journal of Law, Government and Communication*, Vol.4, No.15, 2019. Hasan bin Yusoff, Pasukan Polis di Tanah Melayu Semasa Bermula Kempen Keganasan Komunis Sehingga Pengisytiharan Undang-Undang Darurat: 1947-Ogos 1948, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi 1997. Ho Hui Ling & Cheang Fook Hong, Pasukan Polis Dalam Memelihara Keselamatan Penduduk di Perak, 1948-1960, *Journal of History Department, University of Malaya*, Vol. 29, No. 1, 2020.

⁶Lihat Muhammad Sayuti bin Hassan@Yahya Rohaida Nordin, Kedudukan Orang Asli Pada Era Penjajahan, *Jurnal Undang-Undang dan Masyarakat*, SI. 2018, hlm 129-137. Iskandar Carey, *Orang Asli: the Aboriginal Tribes of Peninsular Malaya*, Oxford University Press, Kuala Lumpur, 1976, hlm 306.

⁷Alun Jones, *The Orang Asli: An Outline of Their Progress in Modern Malaya*, 1968, hlm 295.

⁸Nurul Huda & Ariffin bin Muda, "Darurat: Implikasinya Terhadap Kemasyarajaan dan Ekonomi di Tanah Melayu", *JebatL Malaysian Joournal of History, Politics and Strategic Studies*, Vol. 2, 1972, hlm 74.

⁹ Rusaslina Idrus, "The Discourse of Protection and The Orang Asli in Malaysia", *Kajian Malaysia*, Vol. 29, No. 1, 2011, hlm 57.

¹⁰ J.D., Leary, *Violence and the Dream People, the Orang Asli in the Malayan Emergency, 1948-1960*, Ohio University Centre for International Studies, Amerika Syarikat, 1995, hlm 42.

¹¹Keselamatan dan Inteligen, Kertas Kerja 1974, Kementerian Dalam Negeri, Perak, 1974. (ANM 1992/0021794).

¹²Rusaslina Idrus, *The Discourse of Protection and The Orang Asli in Malaysia*, 2011, hlm 61.

¹³Ibid.

¹⁴Analisa Kedudukan Keselamatan di Kalangan Orang Asli, (ANM 1992/0021794).

¹⁵Kedudukan Sosial, Kertas Kerja 1974, Kementerian Dalam Negeri, Perak, 1974. (ANM 1992/0021794).

¹⁶Ibid.

¹⁷Ibid.

¹⁸Analisa Kedudukan Keselamatan di Kalangan Orang Asli, Kertas Kerja 1974 (ANM 1992/0021794).

¹⁹Ibid.

²⁰Kedudukan Sosial, 1974. (ANM 1992/0021794).

²¹Alasan-Alasan untuk Perubahan Gaji dan Syarat Perkhidmatan, Kertas Kerja 1974, Kementerian Dalam Negeri, Perak, 1974. (ANM 1992/0021794).

²²Kedudukan Sosial, (ANM 1992/0021794).

²³Ho Hui Ling, *Pembanterasannya Komunis di Tanah Melayu*, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, 2010, hlm 138.

- ²⁴Ho Hui Ling & Cheang Fook Hong, *Pasukan Polis Dalam Memelihara Keselamatan Penduduk di Perak, 1948-1960*, 2020, hlm 171.
- ²⁵Ho Hui Ling, *Strategi Pergerakan Komunis dan Parti Komunis Malaya (PKM), 1920-1989*, *Sarjana*, Vol.27, No.2, 2012:61-78, hlm 67.
- ²⁶Ho Hui Ling, *Sir Henry Gurney dan Langkah-Langkah Pembanterasan Komunis di Tanah Melayu, 1948-1951*, 2011, hlm 321.
- ²⁷Gordon P. Means, *The Orang Asli: Aboriginal Policies in Malaysia*, *Pacific Affairs*, Vol.58, No.4, 1985, hlm 644.
- ²⁸CO 537/4783 C351887, Extract from P.M.R. 9 Secret Part 1 Political Intelligence Review, 22 December 1948.
- ²⁹Ibid.
- ³⁰CO 537/4783 C351887, Petikan Daripada Secret Savingram No.1 Daripada Pesuruhannya Tinggi bagi Persekutuan Tanah Melayu kepada Setiausaha Negara, Persekutuan Malaya Laporan Politik Bil 2 Bagi Disember 1948.
- ³¹Ibid.
- ³²Mengenai masalah (Identifying Problem) Penyerapan, Kertas Kerja 1974, Kementerian Dalam Negeri, Perak, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ³³Rumusan dan Syor, Kertas Kerja 1974, Kementerian Dalam Negeri, Perak, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ³⁴Aborigine Scout Patrols, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur, 1956. (ANM 2005/0018330).
- ³⁵The Legacy of the Emergency, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur. (ANM 2005/0018334).
- ³⁶Kedudukan Sosial, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ³⁷Ibid.
- ³⁸Ho Hui Ling & Cheang Fook Hong, *Pasukan Polis Dalam Memelihara Keselamatan Penduduk di Perak, 2020*, hlm 170.
- ³⁹R. Thambipillay, *The Malayan Police Force in the Emergency 1948-1960*, 2003, hlm 11.
- ⁴⁰Ibid.
- ⁴¹Aborigine Scout Patrols, 1956. (ANM 2005/0018330).
- ⁴²Ho Hui Ling & Cheang Fook Hong, *Pasukan Polis Dalam Memelihara Keselamatan Penduduk di Perak, 2020*, hlm 170.
- ⁴³Appreciation of The Aborigine Situation in Northern Malaya, 1962. (ANM 2005/0018330).
- ⁴⁴Ibid. Lihat juga, Peter Moss, *The Regiment That Won't Conform*. (ANM 2019/0016199).
- ⁴⁵Sejarah Senoi Praaq, Kertas Kerja 1974, Kementerian Dalam Negeri, Perak, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ⁴⁶Sejarah Senoi Praaq, Kertas Kerja 1974, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ⁴⁷Kedudukan Sosial, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ⁴⁸Appreciation of The Aborigine Situation in Northern Malaya, 1962. (ANM 2005/0018330).
- ⁴⁹Comments by E.L. Section Are as Follows, 1956. (ANM 2005/0018330).
- ⁵⁰Sejarah Senoi Praaq, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ⁵¹Hasan bin Yusoff, *Perkembangan Polis Diraja Malaysia di Semenanjung Tanah Melayu Pada Zaman Darurat*, 1993, hlm 293.
- ⁵²Keselamatan dan Inteligen, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ⁵³Hasan Yusoff, *Perkembangan Polis Diraja Malaysia di Semenanjung Tanah Melayu Pada Zaman Darurat*, 1993, hlm 292.
- ⁵⁴Ho Hui Ling & Cheang Fook Hong, *Pasukan Polis Dalam Memelihara Keselamatan Penduduk di Perak, 2020*, hlm 172.
- ⁵⁵The Formation of a Temiar Offensive Unit, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur, 1962, (ANM2005/0018330).

-
- ⁵⁶Appreciation of The Aborigine Situation in Northern Malaya, 1962. (ANM 2005/0018330).
- ⁵⁷Ibid.
- ⁵⁸Ho Hui Ling & Cheang Fook Hong, Pasukan Polis Dalam Memelihara Keselamatan Penduduk di Perak, 2020, hlm 170.
- ⁵⁹Ibid.
- ⁶⁰Ibid, hlm 171.
- ⁶¹Ibid, hlm 172.
- ⁶²Ibid.
- ⁶³The Regiment That Won't Conform. (ANM 2019/0016199).
- ⁶⁴Sedikit Catatan Ringkas Tentang Sejarah Kecemerlangan Pasukan Senoi Praaq, Kertas Kerja 1974, Kementerian Dalam Negeri, Perak, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ⁶⁵Senoi Pra'ak Operation Instruction No, 1/58, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur, 1958. (ANM 2005/0018330).
- ⁶⁶Ibid.
- ⁶⁷Ibid.
- ⁶⁸Dept. of Aborigines Research & Museums Young Road Kuala Lumpur, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur, 1958. (ANM 2005/0018330).
- ⁶⁹Jabatan Penyelidikan Orang Asli merupakan sebuah jabatan yang bertanggungjawab terhadap kemajuan dan keselamatan orang Asli. Lihat Dept. of Aborigines Research & Museums Young Road Kuala Lumpur, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur, 1958. (ANM 2005/0018330).
- ⁷⁰Majlis Gerakan Kecemasan merupakan sebuah jabatan yang bertanggungjawab dalam membendung keadaan darurat dan mengekalkan ketenteraman di Tanah Melayu. Ibid.
- ⁷¹Sejarah Senoi Praaq, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ⁷²Senoi Pra'ak, 1958. (ANM 2005/0018330)
- ⁷³Weapons-Senoi Pra'ak, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur, 1962. (ANM 2005/0018330).
- ⁷⁴Ho Hui Ling & Cheang Fook Hong, Pasukan Polis Dalam Memelihara Keselamatan Penduduk di Perak, 2020, hlm 171.
- ⁷⁵Subject: Tiang Post, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur, 1958 (ANM 2005/0018330).
- ⁷⁶Ibid.
- ⁷⁷Transfer of 8 Dexion Aluminium Units to Department of Aborigines Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur, 1958, (ANM 2005/0018330).
- ⁷⁸Subject: Tiang Post, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur, 1958 (ANM 2005/0018330).
- ⁷⁹Ibid.
- ⁸⁰Senoi Pra'ak Paper by The Director of Emergency Operations, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur, 1962. (ANM 2005/0018330).
- ⁸¹Reorganisation of The Senoi Pra'ak, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur, 1962 (ANM 2005/0018330).
- ⁸²Subject: Senoi Pra'ak, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur, 1959. (ANM 2005/0018330).
- ⁸³Hasan bin Yusoff, Perkembangan Polis Diraja Mlaaysia di Semenanjung Tanah Melayu pada Zaman Darurat, 1945-1963, 1993, hlm 294.
- ⁸⁴Ibid.
- ⁸⁵Meujudkan 2 Batalion Pasukan Senoi Praak, Perubahan Gaji dan Penyamaan Syarat Perkhidmatan Dengan Pasukan Polis Hutan, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ⁸⁶Ibid.

-
- ⁸⁷Ho Hui Ling & Cheang Fook Hong, *Pasukan Polis Dalam Memelihara Keselamatan Penduduk di Perak*, 2020, hlm 171.
- ⁸⁸Ibid.
- ⁸⁹Meujudkan 2 Batalion Pasukan Senoi Praak, *Perubahan Gaji dan Penyamaan Syarat Perkhidmatan Dengan Pasukan Polis Hutan*, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ⁹⁰Ibid.
- ⁹¹Ibid.
- ⁹²Waran Perjawatan Bil 286/73, *Kementerian Dalam Negeri, Perak*. (ANM 1992/0021794).
- ⁹³Kedudukan Keanggotaan Sekarang, *Kementerian Dalam Negeri, Perak*, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ⁹⁴Ibid.
- ⁹⁵Ibid.
- ⁹⁶Kedudukan Keanggotaan Sekarang, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ⁹⁷bid.
- ⁹⁸Meujudkan 2 Batalion Pasukan Senoi Praak, *Perubahan Gaji dan Penyamaan Syarat Perkhidmatan Dengan Pasukan Polis Hutan*, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ⁹⁹Ibid.
- ¹⁰⁰Ibid.
- ¹⁰¹Kedudukan Keanggotaan Sekarang, *Kementerian Dalam Negeri, Perak*, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ¹⁰²Ibid.
- ¹⁰³Alasan-Alasan Untuk Mewujudkan 2 Batalion Senoi Praaq, *Kementerian Dalam Negeri, Perak*, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ¹⁰⁴Ibid.
- ¹⁰⁵Implikasi Kewangan, *Kementerian Dalam Negeri, Perak*, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ¹⁰⁶Ibid.
- ¹⁰⁷Ibid.
- ¹⁰⁸Ringkasan Butiran Perbelanjaan Am dan Butiran Perbelanjaan Pelbagai Untuk Penubuhan 2 Batalion Senoi Praaq, *Kementerian Dalam Negeri, Perak*, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ¹⁰⁹Ibid.
- ¹¹⁰Anggaran Keperluan Persenjataan Bagi 2 Bn Senoi Praaq, *Kementerian Dalam Negeri, Perak*, 1974. (ANM 1992/0021794)
- ¹¹¹Ibid.
- ¹¹²Ibid.
- ¹¹³Mengujudkan 2 batalion Senoi Praaq dan perubahan gaji/syarat perkhidmatan anggotanya, KPN (PR) 50/1/3, *Kementerian Dalam Negeri*, 1974, Perak. (ANM 1992/0021794).
- ¹¹⁴Ibid.
- ¹¹⁵Deraf, *Kementerian Dalam Negeri*, 1974, Perak. (ANM 1992/0021794).
- ¹¹⁶Majlis Keselamatan Negara, fail MKN (S) 361/ (16), *Kementerian Dalam Negeri, Perak*, 1974. (ANM1992/0021794).
- ¹¹⁷Minit Ceraian 14 Oktober 1974, *Kementerian Dalam Negeri, Perak*, 1974. (ANM1992/0021794).
- ¹¹⁸Minit Mesyuarat Perlaksanaan Kertas-Kertas Kerja Majlis Keselamatan Negara Yang Telah Diadakan Pada 21 Disember 1974 Jam 9.00 Pagi di Bilik Gerakan, *Majlis Keselamatan Negara, Jabatan Perdana Menteri, Kementerian Dalam Negeri, Perak*, 1974. (ANM 1992/0021794).
- ¹¹⁹Majlis Keselamatan Negara, 2022, *Senoi Praaq-Unit Khas Yang Digelar Oleh Cia sebagai "Silent Killer"*, <https://www.mkn.gov.my> [25 Jun 2022].
- ¹²⁰Keperluan Tambahan Anggota Untuk Pembesaran Senoi Praaq, *Kementerian Dalam Negeri, Perak*, 1974, (ANM 1992/0021794)

RUJUKAN

- ANM 1992/0021794. 1974. Alasan-Alasan Untuk Mewujudkan 2 Batalion Senoi Praaq, Kementerian Dalam Negeri, Perak.
- ANM 1992/0021794. 1974. Analisa Kedudukan Keselamatan di Kalangan Orang Asli. Kertas Kerja 1974, Kementerian Dalam Negeri, Kuala Lumpur.
- ANM 1992/0021794. 1974. Anggaran Keperluan Persenjataan Bagi 2 Bn Senoi Praaq, Kementerian Dalam Negeri, Perak.
- ANM 1992/0021794. 1974. Deraf, Kementerian Dalam Negeri.
- ANM 1992/0021794. 1974. Implikasi Kewangan, Kementerian Dalam Negeri, Perak.
- ANM 1992/0021794. 1974. Kedudukan Keanggotaan Sekarang, Kementerian Dalam Negeri, Perak.
- ANM 1992/0021794. 1974. Kedudukan Sosial, Kertas Kerja 1974, Kementerian Dalam Negeri, Perak.
- ANM 1992/0021794. 1974. Keperluan Tambahan Anggota Untuk Pembesaran Senoi Praaq, Kementerian Dalam Negeri, Perak.
- ANM 1992/0021794. 1974. Keselamatan dan Inteligen, Kertas Kerja 1974, Kementerian Dalam Negeri, Perak.
- ANM 1992/0021794. 1974. Mengenai masalah (Identifying Problem) Penyerapan, Kertas Kerja 1974, Kementerian Dalam Negeri, Perak.
- ANM 1992/0021794. 1974. Mewujudkan 2 Batalion Pasukan Senoi Praaq, Perubahan Gaji dan Penyamaan Syarat Perkhidmatan Dengan Pasukan Polis Hutan.
- ANM 1992/0021794. 1974. Minit Mesyuarat Pelaksanaan Kertas-Kertas Kerja Majlis Keselamatan Negara Yang Telah Diadakan Pada 21 Disember 1974 Jam 9.00 Pagi di Bilik Gerakan, Majlis Keselamatan Negara, Jabatan Perdana Menteri, Kementerian Dalam Negeri, Perak.
- ANM 1992/0021794. 1974. Ringkasan Butiran Perbelanjaan Am dan Butiran Perbelanjaan Pelbagai Untuk Penubuhan 2 Batalion Senoi Praaq, Kementerian Dalam Negeri, Perak.
- ANM 1992/0021794. 1974. Rumusan dan Syor, Kertas Kerja 1974, Kementerian Dalam Negeri, Perak.
- ANM 1992/0021794. 1974. Sedikit Catatan Ringkas Tentang Sejarah Kecemerlangan Pasukan Senoi Praaq, Kertas Kerja 1974, Kementerian Dalam Negeri, Perak.
- ANM 1992/0021794. 1974. Sejarah Senoi Praaq, Kertas Kerja 1974, Kementerian Dalam Negeri, Perak.
- ANM 1992/0021794. Alasan-Alasan untuk Perubahan Gaji dan Syarat Perkhidmatan, Kertas Kerja 1974, Kementerian Dalam Negeri, Perak.
- ANM 1992/0021794. Waran Perjawatan Bil 286/73, Kementerian Dalam Negeri, Perak.
- ANM 2005/0018330. 1956. Aborigine Scout Patrols, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur.
- ANM 2005/0018330. 1956. Comments by E.L. Section Are as Follows.
- ANM 2005/0018330. 1958. Dept. of Aborigines Research & Museums Young Road Kuala Lumpur, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur.
- ANM 2005/0018330. 1958. Senoi Pra'ak Operation Instruction No, 1/58, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur.
- ANM 2005/0018330. 1958. Subject: Tiang Post, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur.
- ANM 2005/0018330. 1958. Transfer of 8 Dexion Aluminium Units to Department of Aborigines Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur.
- ANM 2005/0018330. 1959. Subject: Senoi Pra'ak, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur.

- ANM 2005/0018330. 1962. Appreciation of The Aborigine Situation in Northern Malaya.
- ANM 2005/0018330. 1962. Reorganisation of The Senoi Pra'ak, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur.
- ANM 2005/0018330. 1962. Senoi Pra'ak Paper by The Director of Emergency Operations, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur.
- ANM 2005/0018330. 1962. Weapons-Senoi Pra'ak, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur.
- ANM 2005/0018334. The Legacy of the Emergency, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur.
- ANM 2019/0016199. Peter Moss, The Regiment That Won't Conform.
- ANM1992/0021794. 1974. Majlis Keselamatan Negara, fail MKN (S) 361/ (16), Kementerian Dalam Negeri, Perak.
- ANM1992/0021794. 1974. Minit Ceraian 14 Oktober 1974, Kementerian Dalam Negeri, Perak.
- ANM2005/0018330. 1962. The Formation of a Temiar Offensive Unit, Polis Diraja Malaysia, Ibu Pejabat Bukit Aman (PDRM), Kuala Lumpur.
- Azmi Arifin. 2019. "Darurat atau "Perang Kolonial" 1948 di Tanah Melayu: Satu Perbahasan Berdasarkan Beberapa Aliran Pemikiran dan Perspektif". *Kemanusiaan* 26(2): 53-80.
- CO 537/4783 C351887. 1948. Extract from P.M.R. 9 Secret Part 1 Political Intelligence Review, 22 December.
- CO 537/4783 C351887. 1948. Petikan Daripada Secret Savingram No.1 Daripada Pesuruhannya Tinggi bagi Persekutuan Tanah Melayu kepada Setiausaha Negara, Persekutuan Malaya Laporan Politik Bil 2.
- Hasan Yusoff. 1993. Perkembangan Polis Diraja Malaysia di Semenanjung Tanah Melayu Pada Zaman Darurat, 1945-1963. Tesis Dr. Fal. Jabatan Sejarah, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Hasan Yusoff. 1997. "Pasukan Polis di Tanah Melayu Semasa Bermula Kempen Keganasan Komunis Sehingga Pengisytiharan Undang-Undang Darurat: 1947- Ogos 1948". *Malaysia dari Segi Sejarah* 25.
- Ho, Hui Ling & Cheang, Fook Hong. 2020. "Pasukan Polis Dalam Memelihara Keselamatan Penduduk di Perak, 1948-1960". *Jurnal Jabatan Sejarah* 29(1): 158-177.
- Ho, Hui Ling. 2010. *Pembanterasan Komunis di Tanah Melayu*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.
- Ho, Hui Ling. 2011. *Sir Henry Gurney dan Langkah-Langkah Pembanterasan Komunis Di Tanah Melayu, 1948-1951*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.
- Ho, Hui Ling. 2012. "Strategi Pergerakan Komunis dan Parti Komunis Malaya (PKM). 1920-1989". *Sarjana* 27(2):61-78.
- Iskandar Carey. 1976. *Orang Asli, the Aboriginal Tribes of Peninsular Malaysia*. Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Jones, A. 1968. "The Orang Asli: An Outline of Their Progress in Modern Malaya". *Jurnal of Southeast Asian History* 9(2):286-305.
- Leary, J.D. 1995. *Violence and the Dream People, the Orang Asli in the Malayan Emergency, 1948-1960*. Ohio: Ohio University Centre for International Studies.
- Majlis Keselamatan Negara. 2022. Senoi Praaq-Unit Khas Yang Digelar Oleh Cia sebagai "Silent Killer", <https://www.mkn.gov.my> [25 Jun 2022].
- Means, G.P. 1985. "The Orang Asli: Aboriginal Policies in Malaysia". *Pacific Affairs* 58(4):637-652.
- Mohd Kasri Saidon. 2019. "The Era of Emergency 1948-1960; Strategy and Planning the Government Fight Against the Threat of Communist Party of Malaya (CPM)". *International Journal of Law, Government and Communication* 4(15): 235-251.

- Mohd Rozaimi Mohd Nasir, Ahmad Kamal Ariffin Mohd Rus. 2014. Program Community Policing Pasukan Polis di Zaman Darurat 1948-1960. 23rd International Conference of Historians of Asia, Universiti Utara Malaysia, Sintok.
- Muhammad Sayuti bin Hassan@Yahya Rohaida Nordin. 2018. “Kedudukan Orang Asli pada Era Penjajahan”. *Jurnal Undang-Undang dan Masyarakat* Isu Khas/Special Issue: 128-141.
- Nurul Huda & Ariffin bin Muda. 1971. “Darurat: Implikasinya Terhadap Kemasyarakatan dan Ekonomi di Tanah Melayu”. *Jebat: Malaysian Joournal of History, Politics and Strategic Studies* 2: 73-80.
- Rusaslina Idrus. 2011. “The Discourse of Protection and The Orang Asli in Malaysia”. *Kajian Malaysia* 29(1):53-73.
- Thambipillay, R. 2003. *The Malayan Police Force in The Emergency 1948-1960*. Ipoh: Goodturn Hoover Trading.

Published online: 30 April 2023